

A portrait of a middle-aged man with glasses, wearing an orange and grey work jacket. The background is a blurred outdoor scene with green foliage. A large, semi-transparent red circle is overlaid on the left side of the image, containing the text.

Juha Kasari

SAAPASÄIJÄ

38 vuotta jalkautuvaa nuorisotyötä Itä-Helsingissä

Sisällysluettelo

Esipuhe	5
1. Mikä ihmeen Saapas?	8
2. Kuka olen	16
3. Saapastoiminnan alku kohdallani	30
4. Kolmesataa markkaa	36
5. Nuorten Yökahvila	44
6. Vuosi Tuusulassa	54
7. Vapaaehtoiset, toiminnan ydin	58
8. Saapaskoulutus	81
9. Tossut	93
10. Ei oppi ojaan kaada	100
11. Johtaja vai mikä?	105
12. Katupäivystykset	109
13. Blood, Sweat and Tears	119
14. Te ette ymmärrä nuoria	129
15. Koulusaapas tai jotakin sinnepäin	161
16. Kirkko ja seurakunta	169
17. Rippikoulu	192
18. Pöyhölästä Piispalaan	206
19. Humppari ja moni muu	212
20. Äitienpäivälounas	217
21. Itä-Helsingin Saappaan Tuki ry	220
22. Leirit	224
23. Juhlat	231
24. Matkat	236
25. Media	251
26. Sillä että joku välittää, ei ole hintaa	257
27. Skinheadeistä someen	263
28. Saappaan tulevaisuus Itä-Helsingissä	293
29. Loppusanat	300
Kirjallisia lähteitä	317
Liitteet	320

ESIPUHE

Nuorena työntekijänä en uhrannut ajatuksen puolikastakaan omalle eläkkeelle siirtymiselleni, mikä lieenee tyypillistä työuraansa aloittavalle ihmiselle. Lähitulevaisuus kiinnosti huomattavasti enemmän. Oli paljon mielenkiintoista opeteltavaa ja odotettavaa. Elämä oli edessäpäin täynnä mahdollisuuksia. Aika kuitenkin kului, niin kuin sillä tapana on. Askel askeleelta, työtehtävä ja loma kerrallaan vuodet kertyivät. Silti ajatus omasta eläkkeelle siirtymisestä tuntui pitkään olevan käsittämättömän kaukana. Järjen ääni toki kertoi, että joskus sekin aika koittaa, mutta kokemuksellisella tasolla en sitä kyennyt ymmärtämään. Se ei kuulunut minun elämäni, vaan jonkun toisen. Väistämättä nuo kaksi elämää kuitenkin lähestyivät koko ajan toisiaan. Lopulta koitti sen aika, että kahdesta tuli yksi. Tärkeä osa elämäni päättyi.

Tein työurani nuorten parissa. Ensisijaisesti olin erityisnuorisotyöntekijä, mutta paljon muutakin työhöni kuului, niin kuin seurakunnassa tapana on. Rippikoulutyö, isoskoulutus, nuorisotyö, jumalanpalvelukset, yhteistyö koulujen kanssa erilaisten projektien ja pienryhmien muodossa, vuorovaikutuskurssien pitäminen, kuten K12, Nuisku ja ToiVu, eräänlaisena nuorisomuusikkona toimiminen, alueellisiin verkostoihin osallistuminen jne. Vuosien myötä työnkuvani muuttui jonkin verran. Vuodesta 1986 vuoteen 2010 olin diakonian virassa, työalana erityisnuorisotyö. Sen jälkeen vuoden 2022 loppuun saakka nimikkeenä oli johtava nuorisotyönohjaaja. Viimeisen työvuoteni 2023 ajaksi palasin takaisin diakonian virkaan. Työtehtäväni olivat tällöin saapastoinnin ohella diakonian puolella.

Saapas oli lempilapseni alusta alkaen. Siksi halusin kirjoittaa kokemuksistani ensisijaisesti juuri tässä työssä. Toki sivuan kirjoituksessani muitakin työtehtäviä, koska monet niistä linkittyvät toisiinsa. Kerron ohessa myös itsestäni ja taustastani, sillä oma persoona on tämän kaltaisessa työssä niin vahvasti läsnä. Lapsuus ja nuoruus vaikuttavat ratkaisevasti aikuisuuteen ja näin ollen myös työelämään tavalla tai toisella.

Kun 37 työvuoden jälkeen minut siirrettiin pois kasvatuksen tehtävistä, tuli se itselleni täytenä yllätyksenä. Se oli shokki, joka sai aikaan ajattelu- ja tunnemyrskyn. Ryhdyin pohtimaan sitä, kuka olen ihmisenä, mitä olen työurani aikana tehnyt, mikä arvo sillä on ja miten se kaikki on vaikuttanut itseeni. Siksi päätin koota ajatuksiani paperille, tai tässä tapauksessa koneelle. Kirjoittamisen myötä huomasin, että kyse on myös omasta työelämästä luopumisen prosessistani, siirtymisestä uuteen elämänvaiheeseen. Tunteet nousivat pintaan, niin suru kuin katkeruuskin, että myös vähitellen nouseva helpotus. Syrjäytetyksi tuleminen kokemus

aukaisi oven uuteen tuntemattomaan maailmaan. Ilman sitä kokemusta tätä kirjaa ei olisi todennäköisesti syntynyt.

Mukana kulki pitkään pohdinta siitä, miten olin työleiviskäni hoitanut. Tiedän saaneeni paljon aikaiseksi, osa siitä ehkä merkittäväkin, mutta riittääkö se muille, riittääkö se itselleni? Olisinko voinut tehdä jotakin toisin, paremmin? Olenko tyytyväinen? Millaisena työni jälkikäteen nähdään?

Jossain vaiheessa oli vallalla ajattelu, että ihmisen tulee vaihtaa työpaikkaa viimeistään seitsemän vuoden välein. Tämä siitä syystä, että siinä vaiheessa työntekijä osaa jo tehtävänsä ja alkaa toistaa itseään. Työstä tulee pelkkää rutiininomaista toistoa. Jotta oppiminen jatkuisi, on otettava vastaan uusia haasteita. Se on sekä työntekijän että työyhteisön etu. Näin asiaa mm. perusteltiin. Tämä on yksi näkökulma monista ja jos joku näin kokee, niin kuin tiedän monen ajattelevan, ei siinä ole mitään väärää. Kukin toimii, niin kuin oikeaksi katsoo ja itselleen sopivaksi tuntee.

Monella työpaikan vaihtamisen motiivina on edetä urallaan. Sen mittarina toimii usein joko titteli, eurot tai vallan määrä. Mikäpä siinä. Ne lienevät ihan yhtä hyviä syitä kuin mikä tahansa muukin. Kaikki motiivit joka tapauksessa nousevat yksilöllisistä tarpeista. On pelkästään positiivista, että ihmisellä on mahdollisuus toteuttaa itseään ja etsiä tyydyttävää paikka elämässä. Itse olen yhtä virkavapausvuotta ja kahden kuukauden lyhyttä jaksoa lukuun ottamatta ollut saman työnantajan palveluksessa ja pääosin samoissa tehtävissä. Joku voisi sanoa, että olen ollut hidas oppimaan, laiska vaihtamaan työpaikkaa tai huono talousasioissa. Ehkä näin on ollutkin. Olen kuitenkin kokenut, että olen koko ajan oppinut tekemään työni paremmin. Olen omaksunut uusia asioita ja taitoja. Lisäksi ajattelen, että pitkäaikaisella sitoutumisella on omat hyötynsä ainakin vapaaehtoisten, yhteistyökumppaneiden ja toiminnan näkökulmasta. Työnantajalla ja työkavereilla voi toki olla oma mielipiteensä asiaan.

En ole kirjoittanut tätä teosta siitä näkökulmasta, että se edustaisi yleistä kirkon työntekijän tai saapasohjaajan ajattelua. Tämä on täysin omakohtaisista kokemuksista ja ajattelusta nousevaa yhteenvetoa työurastani ja siitä, mikä siinä on itselleni ollut tärkeää ja olennaista.

Jouduin kirjan perustietoja määritellessäni pohdiskelemaan, onko kyseessä oppikirja, muistelmateos, elämänkerta, työhistoriikki, uskonnollinen kirja vai jotakin muuta? Luulen, että pieni ripaus noista kaikista on tässä mukana. Vaikka käyn asioita läpi ensisijaisesti saapastoinnin näkökulmasta, sisältyy kirjaan muitakin teemoja. Olen sijoittanut mukaan myös vapaaehtoisten ajatuksia ja kommentteja, koska heidän näkökulmansa on erilainen kuin omani. Ehkä se laajentaa kokonaiskuva. Faktojen osalta olen pyrkinyt totuudenmukaisuuteen,

mutta jos virheitä on tullut, toivon ettei se kohtuuttomasti häiritse lukemista. Muisti on aina valikoiva, siksi voi olla, että jonkun toisen näkökulma tai muistikuva voi poiketa omastani.

1. MIKÄ IHMEEN SAAPAS?

Lasten ja Nuorten Keskus määrittelee saapastoiminnan seuraavasti:

”Saappaan vapaaehtoiset ovat turvallisiksi tunnistettavia, luotettavia aikuisia, jotka ovat saaneet tehtävään koulutuksen.

Saapas menee sinne, missä nuoret jo ovat. Saappaan vapaaehtoiset kohtaavat nuoria heidän omilla ehdoillaan kaduilla, festareilla, kouluissa ja sosiaalisessa mediassa.

Vapaaehtoisia tukevat Saapas-ryhmien vastaavat ohjaajat, jotka ovat seurakuntien ja/tai kuntien tehtäväänsä nimeämiä henkilöitä. Paikallisesti toiminnasta voi vastata esimerkiksi seurakunta ja/tai kunta. Valtakunnallista toimintaa koordinoi Lasten ja nuorten keskus.”

Itse kerroin yleensä nuorille ja vanhemmillekin, että Saapas on seurakuntien toteuttamaa jalkautuvaa nuorisotyötä, jonka tarkoituksena on olla nuorten apuna ja tukena sekä kaduilla, festareilla että netissä. Tänä päivänä myös muualla, kuten kouluilla. Olennaista on se, että toiminta perustuu vapaaehtoisten tekemään työhön.

Palveluoperaatio Saapas sai alkusysäyksen toiminnalleen vuonna 1972 Keimolassa järjestetystä festarista. Myöhemmin se laajeni katupäivystykseksi ja valtakunnalliseksi toiminnaksi. Saapas-tunnus oli ensi kertaa käytössä Snellulla eli Helsingin seurakuntien erityisnuorisotyön keskuksella vuonna 1973, valtakunnalliseksi merkki tuli 1978.

Pitkään toiminta keskittyi näihin kahteen menetelmään. Vasta paljon myöhemmin, nuorisokulttuurin muutoksen myötä ja nuorten siirtyessä viettämään aikaansa enemmän kotona tietokoneen ääressä, saapastoiminta laajeni verkkoon. NettiSaapas aloitti toimintansa 2011. Se oli uraauurtava toimintamuoto verkossa tapahtuvassa etsivässä nuorisotyössä.

Snellun historiikissa ”Selviämistarinoita” kirjoitetaan saapastoiminnan alusta seuraavasti:

”Huumetilannetta seuraavien työntekijöiden käsitykseksi muodostui, että ensimmäinen huumausaineaalto paisuu Suomessa uudenlaisten suurten nuorisofestivaalien kautta. Kun kesällä 1972 Keimolan moottoriradalla sitten järjestettiin rock-festivaali, Markku Tapion johdolla sinne päätettiin mennä antamaan apua, jolle arveltiin olevan kovasti tarvetta. Mukaan lähti Helsingin ja Vantaan seurakuntien nuorisotyöntekijöitä, Snellusta Mikko

Pantzar, sekä nuoria vapaaehtoisia, joista osa oli jo ollut Mustasaassa mukana samantyyppisessä roolissa – muun muassa Pentti Kivinen.

Ensimmäinen Keimolan nuorisonhuolto-operaatio tuli lopulta enemmän tarpeeseen kuin osattiin ennakoidakaan, mutta ei niinkään huumetyön vaan yleensä välittömän avun antamiseksi päähtyneille.

Vuoden 1972 Keimola Rockiin yleisö saapui hellevaatteissa, mutta illalla kaunis sää kääntyi kylmäksi sateeksi. Sade muutti festivaalialueen saviliejuksi, ja varikkosuoran asfaltti täyttyi lasinsiruista, joilla paljasjaloin kävelevät humalaiset hajottivat jalkapohjansa. Operaation vapaaehtoiset ja työntekijät kuljivat aamuyöllä teltalta toiselle tutkimassa, olivatko nukkujat tukehtuneet muovien alle ja keräsivät sammuneita ja tolkuttomia nuoria alueelta. Pahoinpitelyjä ja raiskauksia oli tapahtunut runsain mitoin. Operaatio sekä festivaali päättyi seuraavana päivänä katastrofihälytykseen, ja alueen seurakuntien tilat ja koulut otettiin käyttöön apua tarvitsevien vastaanottamiseen ja hoivaamiseen. Jopa 800 nuorta siirrettiin turvaan. Festivaalityön tarve oli osoitettu.” (Kaartinen 2017)

Kysymys, joka lähes joka kerran on tullut eteeni kertoessani saapastoinnasta, koskee sen nimeä. Miksi Saapas? Varmaan itsekin ihmettelisin asiaa, jos en siitä mitään tietäisi. Itse asiassa en tiedäkään, ainakaan varmaa totuutta. En ole koskaan nähnyt tai kuullut virallisia selityksiä asiasta, tai sitten olen ne unohtanut, mutta olen itse koonnut muutaman näkökulman, jotka toivottavasti tekevät nimestä hieman ymmärrettävämmän.

Ensinnäkin saapastoinnin tarkoitus on mennä sinne, missä nuoret ovat, jalkautua heidän pariinsa. Näin toimitaan edelleen. Jalkautumisesta tulee väistämättä mieleen jalkine. Keimolan tapahtumassa, josta kaikki alkoi, ainoa järkevä jalkine oli saapas, koska koko festarialue muuttui kurapelloksi.

Tärkeä ominaisuus vapaaehtoisille, ja toki myös työntekijälle, on toisen saappaisiin astuminen eli hyvä empatiakyky. Ilman sitä kohtaamisesta jää puuttumaan olennainen osa. Läsnäolo ja ymmärrys.

Viimeinen kohta nousee Raamatusta, kirjeestä efesolaisille. Luvussa kuusi, jakeessa 15 puhutaan uskon taisteluvälineistä. ”Sitokaa jalkineiksenne alttiutta julistaa rauhan evankeliumia”. Sitä saapaslaiset mielestäni juuri tekevät. Toimimalla toisten tukena ja apuna he sekä toimivat esimerkkinä, että välittävät teoillaan sanomaa siitä, että jokainen meistä on tärkeä ja rakkauden arvoinen.

Alkuajoina ryhmiä syntyi monelle paikkakunnalle, niitä oli parhaimmillaan jopa yli 30. Jossain vaiheessa tilanne kuitenkin muuttui. Kirkko ja sen seurakunnat halusivat kehittää ja nykyaikaistaa toimintatapojaan. Sen seurauksena ryhdyttiin joillakin perinteisillä saapastoinnin paikkakunnilla päättäjien puolelta kyseenalaistamaan toiminnan mielekkyyttä, ajantasaisuutta ja tarpeellisuutta. Puhuttiin, että se on ainakin katupäivystysten osalta aikansa elänyt työmuoto. Ryhmiä lopetettiin niin Oulussa, Turussa kuin Tampereella, myöhemmin mm. Porissa ja Raumalla. Muillakin paikkakunnilla toimintaa ajettiin alas.

Samaan ajankohtaan sijoittuu myös nuorisokulttuurin muutos. Nuoret eivät enää viettäneet vapaa-aikaansa kaduilla samalla tavoin kuin aikaisemmin. Myös nuorten alkoholinkäyttö väheni. Ilmiö on jatkunut tähän päivään saakka. Siinä mielessä pohdinta toiminnan tulevaisuudesta oli aiheellista ja ymmärrettävää. Toisaalta nuoruuteen ja murrosikään liittyvä tarve mietiskellä omaa elämäänsä ja tulevaa aikuisuuttaan ei ole poistunut. Nuori tarvitsee siihen vertaistuen lisäksi turvallisia aikuisia, joita Saapas edustaa. 2010-luvulla alkoi nuorten liikehdintä kaduilla jälleen kasvaa ainakin pääkaupunkiseudulla.

Tänä päivänä saapastoinnin laajennettua menetelmävalikoimaansa, on uusia ryhmiä syntynyt kiivaaseen tahtiin. Niitä on yli 40 paikkakunnalla. Osa katupäivystäjä, osa keskittyy festareihin, osa NettiSaappaaseen, osalla toiminnan painopiste on KouluSaappaassa, osalla KriisiSaappaassa, osa pitää yllä SaapasKahvilaa. Joillakin paikkakunnilla kaikki edellä mainitut ovat osa toiminta-arsenaalia.

Muutamilla perinteikkäillä saapasalueilla on toimintaa yritetty elvyttää uudenlaiselta pohjalta. Kun isohkon kaupungin seurakuntayhtymä ei ole kokenut Saapasta itselleen merkitykselliseksi toimintatavaksi, on jokin alueen paikallisseurakunnista yrittänyt ottaa siitä vastuun. Näin on käynyt esimerkiksi Turussa ja Oulussa. Tietääkseni myös Tampereella on yritetty samankaltaista mallia toiminnalle. Usein siivet eivät vain ole kantaneet kovin pitkälle.

Jyväskylässä saapastoinnin ensimmäinen vaihe ajoittuu noin vuosien 1975-1989 väliseen aikaan. Sen jälkeen koitti hiljainen jakso, kunnes 2006 Jyväskylän maalaiskunnan alueelle (Palokka, Vaajakoski ja Tikkakoski) perustettiin uusi ryhmä, joka ryhtyi päivystämään myös Jyväskylässä ja Korpilahdella vuodesta 2010 alkaen. Myöhemmin ryhmän tukikohta siirtyi Jyväskylään. Kiitos näistä Jyväskylän tiedoista Petri Grönholmille!

Vuosien varrella on ollut muitakin Saappaan kaltaisia ryhmiä, joista osa toimii edelleenkin. Sellaisia oli mm. Puutsi Porvoosta. Siitä vastasivat muistaakseni kaupunki yhdessä maalaiskunnan ja seurakuntien kanssa. Lahdessa toimii edelleen Mono kaupungin ja seurakunnan toimesta.

Nutukas oli Kittilän seurakunnan ja kunnan yhteistoimintahanke. Katutyö Team City on SPR:n järjestämä. Se aloitti katupäivystystoimintansa Itä-Helsingissä, laajentuen myöhemmin muualle Suomeen. Yöjalka, joka on vapaaehtoisjärjestö, katupartioi Vihdissä ja Karkkilassa. Jyväskylässä toimii Saappaan rinnalla Synkkis. Siitä vastaa kaupungin nuorisopalvelut. Nuorten Palvelu ry on valtakunnallinen nuorisotyön kehittäjäjärjestö, joka muistaakseni aloitti katupäivystystoiminnalla, mutta on sen jälkeen lisännyt huomattavasti toimintavalikoimaansa.

Löysin näiden lisäksi tiedon vuosituhannen vaihteesta, jolloin Nokialla toimi SPR:n järjestämänä Harava, Pudasjärvellä Kelluke, Kalajoella Paikka-päivystys rovastikunnan vastaamana, Kuusamossa kaupungin, seurakunnan ja poliisin yhteistoimintana Keltainen Partio, Lapinlahdella kunnan nuorisotyön, sosiaalitoimen ja seurakunnan pyörittämänä Katupartio, Pieksämäellä seurakunnan vastaamana Pieksu, Lohjalla kaupungin ja seurakunnan yhteinen Katupalvelu Kartsa, Mäntsälässä kunnan, seurakunnan ja SPR:n yhteinen Rukkanen.

Vuonna 2016 nuorisolakiin tehtiin muutos, joka velvoitti kuntia tekemään etsivää nuorisotyötä. Sen myötä esimerkiksi Helsingissä ryhtyi toimimaan monenlaisia jalkautuvia nuorisotyön ammattilaisia. Kaduilla olikin yhtäkkiä iso joukko nuorisotyön toimijoita ja se toi mukanaan aiheellisesti pohdinnan saapastoinnin roolista uudessa tilanteessa. Onko toiminnalle enää tarvetta ja jos on, niin missä muodossa ja mitkä ovat saapastoinnin vahvuuksia ja erityispiirteitä? Seuraavassa Helsingin saapastoinnin tulevaisuutta erityisesti katupäivystysten osalta pohtineen työryhmän ajatuksia Saappaan erityisyydestä muihin toimijatahoihin verrattuna:

”Lähes kaikki kaduilla toimijat saapaslaisia lukuun ottamatta ovat työhönsä palkattuja. Saappaan vapaaehtoisuus on ollut useille nuorille positiivisen kummastelun ja arvostuksen aihe. ”Rispektiä”, on kuultu usean nuoren suusta. Vapaaehtoisjoukon moninaisuus on etu; se luo laajempaa samaistumispintaa nuorille. Vapaaehtoisuus on myös hyvässä mielessä vapaata ammatillisen kohtaamisen mahdollisesti mukanaan tuomasta taakasta, ja täyttää siten jotain sellaista lokeroa, mihin ammatillisista lähtökohdista ei pystytty. Yhtenä esimerkkinä tästä voi pitää nuorten hämmästelystä aiheesta. Ero ilmenee vähintäänkin heidän ajatuksissaan ja mielikuvissaan – jotakuta kiinnostaa, vaikkei hän saa siitä edes palkkaa.

Auto tarjoaa erinomaisen mahdollisuuden sekä oman väen siirtämiseen paikasta toiseen, että kuljetusmahdollisuuden apua tarvitsevien kohdalla. Sitä mahdollisuutta eivät muut toimijat poliisia ja pelastuslaitosta lukuun ottamatta tarjoa. Saappaalla on mahdollista olla liikkeellä hyvinkin myöhään. Muilta toimijoilta se vaatii usein poikkeusjärjestelyitä. Auto ja

päivystysajat ovat osa Saappaan erityisroolia: ne mahdollistavat niiden nuorten kohtaamisen, joita muu apu ei tavoita.

Toiminnan kristillinen lähtökohta tuo sille erilaisen ulottuvuuden. Toki se voidaan jossain tapauksissa kokea kielteisenä asiana, eritoten jos ihmisellä on itsellään negatiivinen kokemus tai asennoituminen kirkon tekemään työhön. Toisaalta lukemattomia ovat ne palautteet, joissa kohtaamamme ihmiset ovat positiivisesti yllättyneet siitä, että kirkko tekee tällaista työtä. On ainakin yksi syy maksaa kirkollisveroa, on moni todennut. Saappaan tunnettu ja arvostettu brändi tuo varmasti myös koko kirkolle positiivista nostetta.

Nuoret kiittävät paljon saamastaan konkreettisesta avusta, mutta myös kuuntelevista korvista ja myötätunnon osoituksista. Ajoittain nuoret hakeutuvat keskusteluun myös hengellisten, eksistentiaalisten tai arvoihin liittyvien pohdintojen kanssa. Nuorilta saadun palautteen mukaan on ollut hyvä, kun kysymyksistä on päässyt juttelemaan. Etsivää nuorisotyötä tekevästä toimijoista Saappaaseen liitetään ehkä herkimmin ajatus, että näistä asioista voi puhua ja niiden käsittelyyn on valmiuksia. Joskus nuoret eivät tiedä Saappaan taustasta ennakkoon, mutta mm. tekstit autojen kyljissä paljastavat sen ja ovat tarjonneet lukuisia tilaisuuksia keskusteluihin, jotka muuten olisivat voineet jäädä käymättä.”

Kiitos tuosta edellä olevasta tekstistä Maria Juvoselle, Sanna Parkkiselle ja Ville Viljakaiselle. Toki myös itselleni, joka olin yksi tekstin laatineen työryhmän jäsenistä. Teksti valmistui vuoden 2022 aikana.

SAAPASTOIMINTAA ARVOSTETAAN

Vaikka aika ajoin vastaan tulee ihmisiä, jotka eivät ole kuulleet Saappaan toiminnasta mitään, on se vuosien kuluessa saanut monenlaisia arvostuksen osoituksia:

Sosiaaliturvan Keskusliitto myönsi Palveluoperaatio Saappaalle **valtakunnallisen Kansalaistoiminnan Tunnustuspalkinnon** vuonna 1996 ansiokkaan ja pitkäaikaisen kansalaistoiminnan johdosta.

Itä-Helsinki -palkinto annettiin Mellunkylän seurakunnan Saapasryhmälle vuonna 1997.

Vartiokylän yläasteen koulun oppilaat päättivät lahjoittaa **taksvärkkikeräyksen** tuoton Mellunkylän Saapas-toiminnalle.

Suomen Mielenterveysseura myönsi satavuotisjuhlavuotenaan 1997 Irja Rantasen rahastosta **10 000 markan palkinnon** Kirkon erityisnuorisotyön

Saapas-projektille tunnustuksena luovasta ja monimuotoisesta toiminnasta, jolla se on edistänyt mielen mahdollisuuksia ja tukenut siten mielenterveyttä.

Tasavallan presidentiltä **Tarja Haloselta** tuli seuraava tervehdys vuonna 2002:

”Esitän 30-vuotista taivaltaan juhlivalle Palveluoperaatio Saappaalle ja kaikille teille sen toiminnassa mukana oleville parhaan tervehdykseni ja menestyksen toivotukseni.”

Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi 10 000 euroa Palveluoperaatio Saappaalle **nuorisotyön tunnustuspalkintona** vuonna 2018.

Voitimme Itä-Helsingin saapasryhmänä vuonna 2019 itähelsinkiläisen kauppakeskus Eastonin järjestämän **Sitä Itää**-äänestyksen. Voittorahoilla saimme remontoitua Kaarikujan toimipisteemme.

Jos tuohon listaan laskisi mukaan paikallisten saapasryhmien eri puolilla Suomea vastaanottamat huomionosoitukset ja kiitokset, luettelosta muodostuisi kovin pitkä. Joka tapauksessa ne kaikki kertovat siitä, että toimintaa on tehty pitkään ammattitaidolla ja sydämellä. Itse kuitenkin arvostan vähintään yhtä paljon sitä palautetta, joka on tullut sekä autetuilta nuorilta ja heidän vanhemmiltaan, että yleensäkin alueen asukkailta.

OPINNÄYTETÖITÄ

Saapastoiminnasta on tehty suuri määrä erilaisia opiskeluun liittyviä tutkielmia. Seuraavassa maininta muutamista helsinkiläiseen toimintaan liittyvistä tai helsinkiläisten vapaaehtoisten tekemistä töistä:

Vapaaehtoistoiminnan mahdollisuudet kirkon erityisnuorisotyössä:
Tossutoiminta Palveluoperaatio Saappaassa (Pennanen Mari 2017 DIAK)

Tuolta ne vihreät päihdepelastajat saapuvat: Saapastietoutta lisäämässä Itä-Helsingin yläkouluissa (Salminen Reetta ja Torniainen Emma 2010 DIAK)

Nuorten seksuaalisuus: käyttäjälähtöinen ja osallistava koulutusilta Itä-Helsingin Saappaan vapaaehtoisille (Kattainen Veera, Koljonen Tiia, Lönnrot Nelli, Turunen Elisa 2015 Metropolia)

SAAPAS ITÄ-HELSINGISSÄ

Snellun 50-v. historiikissa ”Selviämistarinoita” kerrotaan itähelsinkiläisen saapastoiminnan synnystä seuraavasti:

”Esimerkkinä työn viemisestä seurakuntiin käy hyvin Mellunkylän Saappaan synty. Aluksi Saapas-päivystystä Itä-Helsingissä organisoitiin Itä-Snellusta käsin. Kun Mellunkylään tuli erityisnuorisotyönohjaajan virka, Rakemaa ja Mäkinen houkuttelivat virkaan valitun Juha Kasarin mukaan keskiviikkoihin päivystäviin partioihin. Pian Kasari kokosi Mellunkylään oman Saapasryhmän, jonka toiminta käynnistyi Snellun tarvikkeilla. Lopulta koko päivystäminen idässä jäi Mellunkylän Saappaan vastuulle.” (Kaartinen 2017)

Edellä oleva teksti kuvaa Snellun näkemystä toiminnan alusta ja se vastaa suurin piirtein myös omaani. En tosin muista keskiviikkopäivystyksiä, mutta se ei tarkoita, ettenkö olisi sellaisiin osallistunut. Pieni asiavirhe on se, että kyseessä oli diakonian, ei erityisnuorisotyönohjaajan virka. Toki työalanani oli erityisnuorisotyö, joten ei se paljon pieleen mennyt.

Mellunkylän Saappaan 20-v. historiikin tekijä Sari Landin kirjoitti:

”Helsingissä Saappaan toiminta alkoi 1970-luvulla Snellun eli Helsingin seurakuntayhtymän erityisnuorisotyökeskuksen toimesta. Aluksi toiminta painottui festivaalipäivystyksiin. Syksyllä 1983 alkoivat säännölliset perjantai-iltojen päivystykset. Helsingin kokoisessa kaupungissa kaduilla riitti Saappaalle töitä, ja Snellu partioi pääasiassa keskustan alueella. Itä-Helsingin alueen asukasmäärä kasvoi voimakkaan rakentamisen myötä runsaasti vuosittain, ja alueen kaduilla liikkui paljon nuoria. Vuoden 1986 alussa Mellunkylän seurakunnan erityisnuorisotyöntekijäksi valittiin seurakuntakuraattorin koulutuksen saanut Juha Kasari eli Kassu. Seurakunnan nuorten joukossa oli Snellun saapaskurssin käyneitä ja heitä kiinnosti Saapas-toiminnan aloittaminen Mellunkylän seurakunnan ja Itä-Helsingin alueella. Seurakunnassa ideaa pidettiin hyvänä, ja valmistelut toiminnan aloittamiseksi aloitettiin.

Maaliskuun alussa vuonna 1986 Mellunkylän oma Saapas-ryhmä aloitti toimintansa Kassun johdolla, ja oli siis ensimmäinen paikallisseurakunnan Saapas-ryhmä Helsingissä. Kokoontumispaikkana oli nuorisotyön tila Kaarikujalla ja sieltä siis lähdettiin lauantai-iltaisina kiertelemään Itä-Helsinkiä. Oma autoa ei ollut, joten päivystykset hoidettiin Snellun autolla.”

Toiminta siis alkoi Itä-Helsingissä vapaaehtoisten idean ja tahtotilan pohjalta. Ilman sitä ei olisi ollut olemassa itähelsinkiläistä saapastointia. Itse en tiennyt aloittaessani mitään Saappaasta, mutta perehdyttyäni asiaan tulin vakuuttuneeksi siitä, että tätä pitää kokeilla. Kokeilu jatkui lähes 38 vuoden ajan. Oma panokseni itähelsinkiläisen saapastoinnin syntyyn ja olemassaoloon on merkittävä, sen tiedän. Toisaalta jos ryhdytään jossittelemaan, millainen saapastoinnista olisi tullut jonkin toisen johdolla? Ehkä parempi tai sitten sitä ei olisi syntynyt ollenkaan. Kukapa sen tietäisi. Se jää mysteeriksi.

2. KUKA OLEN

Synnyin Porissa helmikuussa 1959. Äitini oli syntyperäinen porilainen. Hän asui veljensä ja yksinhuoltajaäitinsä kanssa siellä siihen saakka, kunnes pian avioitumisen jälkeen muutti Uttiin ja myöhemmin Kouvolaan. Äidinäitini oli töissä merkittävällä porilaisella työnantajalla Rosenlewilla, kunnes joutui sairastumisen myötä työkyvyttämyseläkkeelle. Äitini työskenteli pääasiassa toimistotehtävissä monen eri työnantajan palveluksessa. Äitini veli muutti avioituttuaan Göteborgiin Volvolle töihin, niin kuin kovin moni muukin suomalainen siihen aikaan, viettäen siellä loppuelämänsä. Äitini viimeiset vuodet sujuivat hänen syntymäkaupungissaan Porissa.

Isäni oli vastakkaiselta suunnalta. Hän syntyi Karjalassa Valkjärvellä Venäjälle luovutetulla alueella. Isoisäni Mikko Kasarin synnyinpaikka oli Säkkijärven Ihaksela. Säkkijärvi lienee monelle tuttu polkastaan. Ihaksela on alue, johon kuuluvat seuraavat pienemmät kylät: Lahdenkylä, Ihaksi, Näppi, Hermunen, Kasari, Peräkasari, Kirppu ja Hostikka. Lähdettyään Valkjärveltä kaksi kertaa evakkoon Kasarit muuttivat ensin Jämsään ja sen jälkeen pysyvästi Somerolle.

Isäni suoritti työuransa armeijan palveluksessa ilmavoimissa. Saatuaan lentosotakoulun käytyä Kauhavalla hän sai komennuksen Poriin, jossa vanhempani tapasivat ja avioituivat. Puolentoista vuoden kuluttua syntymästäni isäni sai uuden siirron, tällä kertaa Uttiin Ilmavoimien Kuljetuslentolaivueeseen, ja muutimme koko perhe sinne. Lapsuuteni vietin Utissa varuskunta-alueella. Kävin Utissa kansakoulua neljä vuotta. Vuoden kuluttua Uttiin muuttamisesta syntyi siskoni Jaana.

Tammikuun alussa 1971, ollessani melkein 12-vuotias, muutimme Kouvolaan. Siellä vietin nuoruuteni. Olin jo aikaisemmin kansakoulun jälkeen hakenut oppikouluun Kouvolan Lyseoon, jonne myös pääsin. Kävin siellä aluksi Utista käsin, mutta Kouvolaan muutettuaamme koulumatka lyheni noin kahteen kilometriin. Jos joku ihmettelee, mikä on oppikoulu, niin se oli osa koulujärjestelmää ennen peruskoulun tuloa vuonna 1970. Kansakoulua käytiin tavallisesti neljä vuotta ja sen jälkeen joko haettiin oppikouluun tai vaihtoehtoisesti mentiin kansalaiskouluun.

Oppikouluni oli poikakoulu. Vasta vuonna 1973, jolloin olin 14, se muuttui yhteiskouluksi. Silloin tuli luokalleni myös tyttöjä. Se tuntui aluksi oudolta, mutta myös kiinnostavalta.

Neljän ensimmäisen oppikouluvuoden jälkeen koulunkäynti ei enää maistunut, lieneekö se liittynyt murrosiän vaikeuksiin, ja vietin usein arkipäivät muualla kuin koulussa. Pääasiassa tämän vuoksi jäin kaksi

Kirja kertoo 38 vuoden työurastani ev.lut. seurakunnan erityisnuorisotyössä Itä-Helsingissä. Keskeisessä roolissa on Palveluoperaatio Saappaan toiminta yhdessä vapaaehtoisten kanssa Helsingin kaduilla ja vähän muuallakin

BoD

